

Diplomski studij arheologije

Naziv kolegija: Koncept neolitizacije – modeli prijelaza na poljoprivredu

Nositelj/izvođač: dr. sc. Marcel Burić, doc.

ECTS: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, 1. semestar diplomskog studija

Status kolegija: obvezatan

Oblik nastave: predavanje

Uvjeti za upis kolegija: nema

Ciljevi kolegija: Upoznavanje studenata s različitim pristupima i teorijama o procesima neolitizacije, odnosno prijelaza sa stadija skupljanja hrane na stadij proizvodnje hrane; kako sagledavati i preispitati postojeće teorije i modele u konkretnim arheološkim situacijama.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se temelji na zacrtanim ciljevima ukupnog programa studija arheologije, on ima svoje mjesto u upoznavanju studenata s različitim arheološkim razdobljima, izvorima za njihovo proučavanje, njihovim osnovnim obilježjima, teoretskom pristupu i praktičnoj povjeri postavljenih teorija. Korištene metode: predavanje uz projekcije i pomoću računala, video projekcije, pregledavanje i upoznavanje konkretnog arheološkog materijala iz didaktičke zbirke Odsjeka, ali i u stalnom postavu te depou Arheološkog muzeja u Zagrebu, rasprave o viđenome.

Sadržaj kolegija: Problem prijelaza skupina lovaca i sakupljača na neolitičke poljodjelske i stočarske zajednice. Studenti se upoznaju s različitim pristupima ovome problemu i teorijama proizišlih iz njih kao što su primjerice Childeov koncept neolitičke revolucije, evolucijski model, kulturni difuzionizam itd.

Studentske obveze: pismeni i usmeni ispit Raspored rada po tjednima:

1. Uvod: upoznavanje s temom i sadržajem kolegija, načinom rada, literaturom
2. Geološko-ekološki okvir postpleistocenskog razdoblja
3. Mezolitik kao prijelazno razdoblje: pojam, definicija, stanje proučavanja
4. Stanje istraživanja i proučavanja mezolitika u Hrvatskoj
5. Proces neolitizacije, odn. modeli neolitizacije
6. Proces neolitizacije iz perspektive Anatolije i Bliskog istoka

7. Proces neolitizacije: sredozemna perspektiva
8. Proces neolitizacije: jadranska perspektiva
9. Proces neolitizacije sagledan s područja jugoistočne Europe
10. Lepenski vir i Đerdapska klisura u procesu neolitizacije
11. Proces neolitizacije: srednjoeuropska perspektiva
12. Proces neolitizacije u okvirima kontinentalne Hrvatske
13. Prijelaz na poljoprivredu – odraz u materijalnoj ostavštini (keramika, litika)
14. Uloga radiokarbonskih datuma u proučavanju procesa neolitizacije

Obvezatna Literatura:

From the Mesolithic to the Neolithic. (ed. R. Kertesz & J. Makkay). Proceedings of the International Archaeological Conference held in the Damjanich Museum of Szolnok, September 22-27, 1996. Archaeolingua. Budapest 2001.

Komšo, D.: Mezolitik u Hrvatskoj. Opuscula archaeologica 30, Zagreb 2006.

Milles, A. & Williams, D. & Gardner, N.: The beginning of agriculture. BAR Intr. Series 496, London 1984.

The domestication and exploitation of plants and animals. (ed. P. Ucko & G. W. Dimbleby). London 1969.

Europe's first farmers. (ed. T. Douglas Price). Cambridge University Press, 2000.

Müller, J. : Das ostadriatische Frühneolithikum. Berlin 1994.

Perlès, Catherine: The Early Neolithic in Greece. Cambridge 2001

Chapman & Müller: Early farmers in the Mediterranean Basin: the Dalmatian evidence, Antiquity 64, 1990
Budja, M: The transition to farming in Southeast Europe. Perspective from pottery. Documenta praehistorica, XXVIII, Ljubljana 1999.

Marijanović, B.: Neka pitanja ranog neolitika istočnog Jadrana. Archaeologia Adriatica, 1, Zadar 2007.

Forenbaher, S. & Kaiser, T.: Palagruža i širenje zemljoradnje na Jadranu. Opuscula archaeologica 29, Zagreb 2005.

Makkay, J.: The Excavations of the Early Neolithic sites of the Körös Culture in the Körös valley, Hungary. Quaderno 11, 2007

Borić, D. & Dimitrijević, V.: When did the 'Neolithic package' reach Lepenski Vir. Radiometric and faunal evidence. *Documenta praehistorica* 34, Ljubljana 2007.

Popis literature koja se preporučuje kao dopunska:

Childe, G.: Dawn of European Civilisation.

Ammerman, A.J. & Cavalli Sforza, L.L.: The neolithic transition and the genetics of populations in Europe. Princeton 1984.

Donahue, Randolph, E.: Desperately Seeking Ceres: A Critical Examination of Current Models for the Transition to Agriculture in Mediterranean Europe.

Arene Candide: A Functional and Environmental Assessment of the Holocene Sequence (Excavations Bernabo Brea – Cardini 1940 – 50), edited by Roberto Maggi with collaboration of Elisabetta Starnini and Barbara Voytek. Soprintendenza archeologica della Liguria – Istituto italiano di paleontologia umana. Roma 1997.

Food, Culture and Identity in the Neolithic and early Bronze Age (ed. M. Parker Pearson), BAR

International Series 1117, Oxford 2003

Alram-Stern, Eva: Die Ägäische Frühzeit. 1. Band – Das Neolithikum in Griechenland, Wien 1996.

Lewthwaite, James: The transition to food production: a Mediterranean perspective. Pretpovijesni stočari sjeverne Istre. *Arheologija Pupičine peći* (eds. Preston, M. & Forenbaher, S.), Pula 2006.

Članci iz časopisa Poročila o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji, odn.

Documenta praehistorica, Ljubljana; **Atti della Societa per la Preistoria e Protostoria della Regione Friuli – Venezia-Giulia**; **Radicarbon**